

YÖK Düzeni ve Piyasalaşan Üniversite..!

Özgür Müftüoğlu

Kapitalist sistemde 1970'lerin başlarında yaşanan krizden çıkış için benimsenen neoliberal politikalar, küresel rekabeti ve bununla birlikte de üretim sistemi ve devletin rolünde önemli değişimleri içeriyordu. Kapitalizmi benimsemiş ülkeler, neoliberal dönüşüm sürecini ekonomilerinin ve sınıf mücadelelerinin düzeyine göre farklı biçimlerde yaşama geçirdiler. Türkiye, neoliberal politikaları askeri darbe eşliğinde uygulamaya koyan ülkeler arasında yer aldı.

24 Ocak 1980 kararlarıyla birlikte neoliberalizmi kabullenen dönemin siyasi iktidarının var olan toplumsal muhalefeti aşamayacağı anlaşılınca 12 Eylül 1980'de gerçekleşen darbe toplumsal muhalefeti etkisiz hale getirdi ve Türkiye'de söz konusu dönüşüm süreci yaşama geçirildi. 12 Eylül darbesi ilk etapta işçi ve gençlik hareketini baskıladıktan sonra yeni düzenin alt yapısını oluşturmak için işe üniversitelerden başladı. 1981 yılında YÖK çatısı altında toplanan üniversitelerden beklenen iki önemli görev vardı. Bunlardan birincisi, sistemi sorgulamayan, piyasanın istediği niteliğe sahip insanlar yetiştirmek ikincisi ise sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda bilgi üretmekti.

YÖK'ün merkezi düzeni içinde üniversiteler kısa süre içinde kışlaya dönüştü ve kendisinden beklenen görevleri yerine getirmek üzere üniversiteler yeniden yapılanmaya başladı. Üniversitenin piyasalaşma doğrultusunda yeniden yapılandığı dönemde, merkez ülkeler ve onların üniversiteleri de –darbesiz biçimde– aynı süreç içinde geçiyordu. Dolayısıyla, Türkiye'de üniversiteyi piyasalaştırma gayretinde olanlar, bu ülkelerdeki uygulamaları ve bu ülkeler tarafından hazırlanmış olan uluslararası sözleşmeleri kendilerine dayanak haline getirdiler. Öte yandan, Türkiye

sermaye sınıfının en önemli örgütü TÜSİAD'da hazırladığı raporlarla üniversitelerin piyasalaşma sürecinde etkili olmaya çalıştı.

Kuruluşunun üzerinden geçen 28 yılda YÖK, kendisine verilen görevleri önemli ölçüde yerine getirmiştir. Bugün üniversitelerden toplumsal faydayı önceleyen aydın insanlar yerine tamamen bireysel çıkarlar peşinde koşan sorgulamayı, düşünmeyi bilmeyen insanlar yetiştirilmektedir. Üniversitelerde akademik yapılanma ve içerik büyük ölçüde toplumun değil sermayenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır. Böylece üniversiteler, sermayenin istediği niteliğe sahip işgücü yetiştiren meslek okullarına dönüşmüştür. Öte yandan, temel işlevi toplum yararına bilgi üretmek olan üniversiteler, sermayeye ARGE hizmeti veren kurumlara haline gelmiştir.

Üniversitelerin piyasalaşma süreci henüz sona ermemiştir. Üniversiteyi tamamen toplumdan kopartmak ve sermayenin hizmetine sunmak üzere çabalar devam etmektedir. Bu çabaların bugünkü dayanağı Bologna Sürecidir. AB kapsamında üniversiteleri neoliberal politikalar çerçevesinde yapılandırma hedefi güden Bologna Süreci içerisinde “paydaşlar” adı altında egemen siyasetin ve sermayenin doğrudan üniversite yönetimlerinin içinde yer alması hedeflenmektedir. Bu kapsamda Eylül ayı içinde YÖK, “Danışma Kurulları Yönetmelik Taslağı” adıyla bir düzenlemeyi gündeme getirmiştir. Söz konusu taslakta üniversitenin “paydaşlar” olarak tanımlanan kesimlerin gerkesinimlerine göre programlarını belirlemesi amaçlanmaktadır. Burada paydaş olarak tanımlanan kesimler: Sanayi ve ticaret odası başkanları, valiler tarafından belirlenecek, ilde görevli kamu kurum müdürleri, belediye başkanları, üniversite senatosunun

belirleyeceği sivil toplum örgütü temsilcileri bulunmaktadır. Taslakta sayılan “paydaşlar” içerisinde demokratik kitle örgütü olarak kabul edilebilecek tek kurum TMMOB'dur. Taslağa göre yukarıda tanımlanan kurulda, üniversitenin bulunduğu ildeki TMMOB'a bağlı meslek odası başkanları da sayılmıştır.

Üniversitenin toplumsal işlevlerini yerine getirmesinin olmazsa olmaz ilkesi demokratik işleyiştir. Üniversitede demokratik işleyişin olabilmesi ise karar alma mekanizmalarında tüm üniversite bileşenlerinin katılımının ve çeşitli toplum kesimlerinin de yer alması son derece önemlidir. Ancak YÖK'ün söz konusu taslağında sayılan siyasi erkin ve sermayenin temsilcileri üniversite yönetiminde –danışma kurulu kapsamında da olsa– üniversite özerkliğini bütünüyle ortadan kaldıracaktır. Öte yandan TMMOB'un dışında ne üniversite bileşenlerini temsil eden ne de emekçi kesimleri temsil eden sendikalara yer verilmemiştir. Dolayısıyla sadece TMMOB'un kurulda yer alması getirilmek istenen düzenlemeleri savunmak için yetersizdir. Kaldı ki TMMOB'a üniversitenin piyasalaşmasını hedefleyen anlayışla hazırlanan bir kurulda yer verilmesi son derece düşündürücüdür. Zira akıllara hükümet tarafından yıllardır arzulanan TMMOB yönetimlerini ele geçirme amacı ile TMMOB'un bir demokratik kitle örgütü yerine bir piyasa aktörüne mi dönüştürülüyor sorusu gelmektedir.

Üniversitelerin toplumdan kopartılarak piyasalaştırılması sürecinin durdurulması ancak sermaye dışında kalan toplum kesimlerinin sorunun farkına varıp, örgütlü bir mücadeleyle karşı koymasına bağlıdır. Toplumun sahiplenmediği bir üniversitenin siyasetten de sermayeden de bağımsız olması beklenemez.